

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

81.411.3
3-50

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ

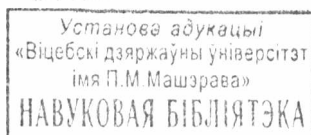
УДК (811.161.1+811.161.3)'271+808.2:070.4

ЗЕЛЯНКО
Сяргей Віктаравіч

ІНТЭРТЭКСТ У ПУБЛІЦЫСТЫЧНЫМ МАЎЛЕННІ

Аўтарэферат дысертацыі
на атрыманне вучонай ступені
кандыдата філалагічных навук

па спецыяльнасці 10.01.10 – журналістыка

Мінск, 2012

81.411.3-81.081
3-50

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Работа выканана ў Беларускім дзяржаўным універсітэце

Навуковы кіраўнік

Іўчанкаў Віктар Іванавіч,
доктар філалагічных навук, прафесар,
загадчык кафедры стылістыкі і
літаратурнага рэдагавання факультэта
журналістыкі Інстытута журналістыкі
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

Афіцыйныя апаненты:

Канюшкевіч Марыя Іосіфаўна,
доктар філалагічных навук,
прафесар кафедры журналістыкі
УА "Гродзенскі дзяржаўны
ўніверсітэта
імя Янкі Купалы"

* 20504076 *

Апаніруючая арганізацыя

Елавік Алена Мікалаеўна,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт,
рэдактар аддзела творчых праектаў
газеты "7 дней"

НДУ "Інстытут мовы і літаратуры
імя Якуба Коласа і Янкі Купалы
Нацыянальнай акадэміі навук
Беларусі"

Абарона адбудзецца 3 мая ў 14⁰⁰ гадзін на пасяджэнні савета па абароне
дысертацый Д 02.01.08 пры Беларускім дзяржаўным універсітэце па адрасе: 220030,
г. Мінск, пр. Незалежнасці, 4, аўд. 407; тэлефон вучонага сакратара 259-70-24.

3 дысертацый можна азнаёміцца ў бібліятэцы Беларускага дзяржаўнага
ўніверсітэта

Аўтарэферат разасланы "2" красавіка 2012 г.

Вучоны сакратар савета
па абароне дысертацый,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Л. П. Саянкова

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

уводный

Збор, апрацоўка, распаўсюджванне і ахова інфармацыі ў сістэме яе складаных і шматаспектных гісторыка-культурных праяў (у выглядзе друкаванага, электроннага, аўдыя-, відэапаведамлення) займаюць прэвалюючае месца ў шматлікіх сферах жыццядзейнасці чалавека і яго міжасобасных зносін. Журналіст як стваральнік і інтэрпрэтатар медыятэксту, па-першае, інфармуе і кансалідуе грамадства, па-другое, канструюе і рэпрэзентуе грамадскую думку, па-трэцяе, адлюстроўвае яе пераважна ў публіцыстычных творах. Адсюль вынікае значны інтарэс да публіцыстычнага тэксту як з боку вучоных-філолагаў, якія бачаць у ім складнік публіцыстычнага дыскурсу, так і звычайных рэцыпіентаў інфармацыі, якіх перш за ўсё цікавіць змястоўна-інфармацыйная напоўненасць журналісцкага паведамлення. З гэтага гледжання публіцыстычны твор (найвышэйшы від грамадска-палітычнай літаратуры) уяўляе сабой цікавы прадмет для навуковага вывучэння. Такім чынам, зварот да публіцыстычнага тэксту як да прадмета навуковага даследавання ў агульнафілалагічным, у прыватнасці, літаратуразнаўчым, семіятычным, лінгвістычным аспектах мэтазгодны і шматабяцальны.

Адной з асноўных асаблівасцей постсучаснага літаратурнага працэсу, і ўвогуле постмадэрнісцкага дыскурсу, з'яўляецца глабальная і шматвектарная інтэртэкстуалізацыя (насычэнне сэнсавых структур адных семіятычна-рытарычных сістэм (тэкстаў) элементамі (часткамі), цэлакупнасцямі або сукупнасцямі іншых семіятычна-рытарычных сістэм (тэкстаў)), што адзначаецца навукоўцамі з канца XX – пачатку XXI стагоддзя. Гэтая з'ява выразна дэманструе працэс узнікнення, развіцця і ўкаранення новай манеры пісьма, у тым ліку і журналісцкага.

Даволі шырокая сфера распаўсюджанасці інтэртэкстуальнасці ў сучасных СМІ, а таксама спецыфіка функцыянавання “чужых” тэкстаў у журналісцкім творы прыводзяць да заканамернай патрэбы ў вывучэнні публіцыстычнага твора не як завяршанай і закрытай для знешняга ўплыву і ўздзеяння (у гэтым выпадку чытацкага) складанай лінгвістычнай адзінкі (выніку разумова-маўленчай дзейнасці), а комплекснай з'явы камунікацыі і пазнання – дыскурсу.

Такім чынам, правядзенне дыскурснага аналізу генезісу і эвалюцыі тэорыі інтэртэкстуальнасці ў камунікатыўным аспекце падчас рэдактарска-канцэптуальнай характарыстыкі ўключэння ў структуру журналісцкага твора “чужога тэксту” дазволіць вывучыць частотнасць выкарыстання інтэртэксту ў публіцыстыцы як складніка структуры аўтарскага твора ў кантэксце канцэптуалізацыі рэчаіснасці СМІ, а таксама апісаць віды і формы інтэртэкстуальных адзінак, вызначыць функцыі, што выконвае інтэртэкст у аўтарскім матэрыяле, вылучыць аб'ектыўныя (навукова абгрунтаваныя з пазіцый сучаснай стылістыкі, тэорыі і практыкі рэдагавання, лінгвістыкі публіцыстычнага тэксту, псіхалінгвістыкі) крытэрыі карэктнага ўжывання “тэкстаў у тэкстах” на карысць наладжвання дыялагічных адносін у аўтарска-чытацкай дыхатаміі.

У практыцы сучасных СМІ прэвалюе забаўляльна-інфармацыйны аспект рэпрэзентацыі рэчаіснасці, што прыводзіць да стварэння матэрыялаў з дамінантным карнавальным, гульнёва-ёрніцкім пачаткам, калі на першы план выходзіць

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

не тое, пры што таворышчы, а тое, як пра гэта наведамліся, а інтэртэкстуальныя адзінкі становяцца будаўнічым матэрыялам, які дазваляе лёгка прывабіць чытача і ўтрымліваць яго ўвагу. У кантэксце праблематыкі існавання сучаснага медыя-дыскурсу пытанне ўключэння інтэртэксту ў журналісцкі твор не распрацавана, таму інтэртэкстуальныя адзінкі як складнікі структуры публіцыстычнага тэксту з'яўляюцца актуальным прадметам навуковага аналізу і вывучэння.

Актуальнасць тэматыкі дысертацыйнага даследавання вызначаецца важнасцю выяўлення асаблівасцей функцыянавання інтэртэксту ў публіцыстычным маўленні, а таксама пошуку аптымальных шляхоў выйсця з сітуацыі, якая складалася ў сучасным медыядыскурсе, калі “чужы” тэкст у журналісцкім творы можа дамінаваць над аўтарскім, што прыводзіць да нейтралізацыі інфармацыі, або яе сэнсавай “прафанацыі” (неразумення / няправільнага разумення), у выніку чаго адбываецца частковае ці поўнае разбурэнне камунікатыўных сувязей паміж удзельнікамі дыялогу (палілогу).

Вызначэнне асноўных характарыстык журналісцкага тэксту (у дачыненні да набыткаў тэорыі інтэртэкстуальнасці), якія базіруюцца на сукупнасці лінгвістычных, інфармацыйна-камунікатыўных і прагматычных параметраў яго існавання, паспрыяе асэнсаванню дынамічных працэсаў у мове СМІ ў канцы XX – пачатку XXI стагоддзя; дапаможа апісаць і абгрунтаваць асобныя пазіцыі тэорыі тэксту, лінгвістыкі публіцыстычнага тэксту, стылістыкі, тэорыі рэдагавання (рэдактарска-канцэптуальны аналіз уключэння ў структуру публіцыстычнага твора інтэртэксту), высветліць шматстайныя сувязі інтэртэксту ў сістэме яго ўнутранай і вонкавай арганізацыі.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА ПРАЦЫ

Сувязь работы з буйнымі навуковымі праграмамі і тэмамі. Работа выканана на кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання факультэта журналістыкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў межах навукова-даследчай работы кафедры “Журналісцкі тэкст у лінгвістычнай парадыгме” (шыфр НДР: 070(043.3)+ +808.26(043.3)+8.2.08(043.3)).

У дысертацыі выкарыстаны матэрыялы, атрыманыя падчас выканання навукова-даследчай работы па гранту Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь “Інтэртэкстуальнасць: тыпалагічныя і індывідуальныя мадыфікацыі публіцыстычнага маўлення” (код тэмы – 860 / 93; № дзяржрэгістрацыі – 20080808; шыфр НДР: 070.(043.3)+808.26(043.3)), а таксама пры ўдзеле ў выкананні калектыўнай навукова-даследчай работы “Мова і стыль сродкаў масавай інфармацыі на сучасным этапе” (код тэмы – 944 / 93; № дзяржрэгістрацыі – 1000128; шыфр НДР: 070.(043.3)+ +808.26(043.3)).

Мэта і задачы даследавання. Мэта дысертацыйнага даследавання – вызначэнне месца, ролі і функцыянальнай прызначанасці інтэртэксту ў дыскурсе друкаваных сродкаў масавай інфармацыі праз устанаўленне спецыфікі праяў інтэртэкстуальнасці ў сучасным публіцыстычным маўленні.

Дасягненне пастаўленай мэты прадугледжвае вырашэнне наступных агульных і прыватных задач:

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

- выявляць асноўныя аб'екты і суб'екты інтэртэкстуальных сродкаў, іх відаў, а таксама форм і тыпаў інтэртэкстуальнасці;
- выявіць асноўныя заканамернасці і шляхі развіцця публіцыстычнага маўлення ў постмадэрнісцкім дыскурсе;
- акрэсліць крытэрыі ацэнкі інтэртэкстуальных элементаў, уключаных у публіцыстычны твор;
- кваліфікаваць праблему выкарыстання інтэртэкстуальных элементаў журналістамі ў публіцыстычных матэрыялах з гледжання тэорыі і практыкі рэдагавання;
- правесці рэдактарска-канцэптуальны аналіз уключэння інтэртэкстуальных адзінак у структуру публіцыстычнага твора.

Аб'ект дысертацыйнага даследавання – публіцыстычнае маўленне як складнік дыскурсу друкаваных беларускіх СМІ.

Прадметам вывучэння і апісання ў дысертацыйным даследаванні з'яўляецца інтэртэкст – адзін з найбольш распаўсюджаных эмацыянальна-вобразных сродкаў і структурна-кампазіцыйных прыёмаў пабудовы сучаснага медыятэксту, што разам з іншымі экстра- і інтралінгвістычнымі фактарамі, якім падпарадкоўваецца журналісцкая дзейнасць, рэгламентуе працяканне працэсаў яго (публіцыстычнага тэксту) функцыянавання, успрымання і інтэрпрэтацыі.

Выбар аб'екта і прадмета даследавання абумоўлены пашыранай інтэртэкстуалізацыяй публіцыстычнага маўлення як адной з характарыстык сучаснай манеры журналісцкага пісьма.

Асноўныя палажэнні, якія выносяцца на абарону

1. Электычнасць метадаў і рознабаковасць навуковых падыходаў, якія пануюць у галіне даследаванняў тэорыі інтэртэкстуальнасці, прыводзіць да збыткоўнага і неўпарадкаванага напаўнення яе дэфінітыўна-паняццйнай базы, што перашкаджае яе тэарэтычнаму асэнсаванню і практычнаму ўвасабленню. Патрабуе дакладнага дэфініравання сістэма класіфікацыі ўласна інтэртэкстуальных сродкаў (цытат, аллюзій, рэмінісцэнцый і прыёму інтэрстылёвага таніравання) і іх відаў; неабходна тэрміналагічнае размежаванне з'явы інтэртэкстуальнасці і генетычна роднасных ёй з'яў (метатэкстуальнасці, паратэкстуальнасці, архітэкстуальнасці і гіпертэкстуальнасці) і іх фармальных праяў.

2. Перлакутыўны эффект журналісцкай дзейнасці знаходзіцца пад перманентным уплывам такіх фактараў, як прызначанасць тэкстаў СМІ для масавай аўдыторыі і іх шырокая распаўсюджанасць; апэратыўнасць, перыядычнасць і рэгулярнасць стварэння і выхаду ў свет медыятэкстаў; дубліраванне і валентнасць зместу паведамленняў; калектыўнае аўтарства; сацыяльная неаднароднасць чытацкай аўдыторыі; дэмакратызацыя грамадства, якія апасродкуюць з'яўленне ў сучаснай журналістыцы постмадэрнісцкай манеры пісьма. Адной з галоўных яе характарыстык з'яўляецца пашыраная інтэртэкстуалізацыя сучаснага публіцыстычнага маўлення, якая можа як станоўча, так і негатыўна ўплываць на працэсы дэкадзіравання і інтэрпрэтацыі паведамлення чытачом (слухачом, гледачом).

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

3. Уважэнню перманэнтнага і неабрунтаванага выкарыстання ў медыятэкстах, у тым ліку і ў трансфармаваным выглядзе, а таксама клішыравання інтэртэксты пераўтвараюцца ў сімулякры, якія пры сваім знешнім (фармальным) падабенстве да арыгінальнага першаснага тэксту не ўтрымліваюць у сабе яго змястоўна-сэнсавых характарыстык. Гэтая акалічнась спараджае страту інтэртэкстам ілакутыўных сіл, што не дазваляе яму наладзіць з кантэкстам (медыятэкстам, які яго прымае) унутрытэкставых і пазатэкставых (міжтэкставых і міждыкурсных) сувязей і адпаведна перадаць рэцыпіенту (нават пры распазнаванні “чужога” тэксту) імпліцытнага значэння прэтэксту.

4. На падставе вывучэння прэцэдэнтных феноменаў (выказванняў, імёнаў, сітуацый і тэкстаў), да якіх звяртаецца супрацоўнік СМІ пры стварэнні медыятэксту, мэтазгодна праводзіць аналіз светапогляднага стаўлення журналіста да ўласнага твора і акаляючай рэчаіснасці, ствараць яго маўленчы партрэт. Характарыстыка ідыястылю выдання, кожнага канкрэтнага журналіста дазваляе выявіць, наколькі часта пэўны інтэртэкстуальны элемент сустракаецца ў сучасным публіцыстычным дыскурсе (у канкрэтным СМІ), наколькі ён захваў і ці можа рэалізаваць свае экспрэсіўныя здольнасці, што ў сваю чаргу спрашчае працэс карэкціроўкі стылістычнага рэгістра медыятэксту.

5. Пашыранасць выкарыстання інтэртэкстуальных адзінак у сучасным публіцыстычным маўленні патрабуе наяўнасці дакладна распрацаванай методыкі навуковай ацэнкі ўключэння ў структуру журналісцкага твора “чужых” тэкстаў. На падставе аналізу пазіцыянавання “чужога” тэксту ў аўтарскім, ацэнкі маркёраў інтэртэкстуальнага ўключэння, вызначэння мэт выкарыстання інтэртэкстуальных адзінак у медыятэксце і іх функцыянальнай характарыстыкі, а таксама прагназавання ўзаемадзеяння медыятэксту магчыма праводзіць рэдактарска-канцэптуальны аналіз інтэртэкстуальных украпін як структурна-кампазіцыйных і змястоўна-сэнсавых адзінак журналісцкага твора.

Асабісты ўклад саіскальніка. Дысертация ўяўляе сабой самастойнае навуковае даследаванне, усе вынікі і абагульненні якога апублікаваны ў працах аўтара. Падчас выканання даследавання на асабіста выбраным і сістэматызаваным фактычным матэрыяле (каля 3000 ілюстрацый інтэртэкстуальных уключэнняў у структуру публіцыстычнага твора з матэрыялаў сучасных беларускіх друкаваных СМІ) былі выяўлены асноўныя заканамернасці і шляхі развіцця публіцыстычнага маўлення ў постмадэрнісцкім дыскурсе; праведзены рэдактарска-канцэптуальны аналіз уключэння ў структуру публіцыстычнага твора інтэртэкстуальных адзінак; апісаны прынцыпы вылучэння інтэртэкстуальных сродкаў, іх відаў, форм і тыпаў інтэртэкстуальнасці.

Апрабацыя вынікаў дысертацийі. Поўны тэкст дысертацийі быў абмеркаваны на пасяджэнні кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання факультэта журналістыкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пракаол № 3/11-12 ад 30.09.2011 г.). Асноўныя палажэнні дысертацийі дакладваліся на міжнародных і рэспубліканскіх канферэнцыях: “Беларуская журналістыка-2006” (Мінск, 21 крас., 2006); “Рэгіянальная прэса: традыцыі, вопыт, перспектывы” (Мінск, 27 кастр., 2007); “Журналістыка-2007: надзённыя праблемы.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Перспективы” (Мінск, 6-7 сн., 2007); “Журналістыка-2008: стан, праблемы і перспектывы” (Мінск, 11-12 сн., 2008); “Журналістыка-2009: стан, праблемы і перспектывы” (Мінск, 3-4 сн., 2009); “Журналістыка в 2008 году: Общественная повестка дня и коммуникативные практики СМИ” (Масква, 9-11 лют., 2009); “Молодежь XXI века – будущее Российской науки” (Растоў-на-Доне, 18-21 мая, 2009); “Надзённыя праблемы лексікалогіі і анамастыкі славянскіх моў” (Мазыр, 22-23 крас., 2010); “Молодежь XXI века – будущее Российской науки” (Растоў-на-Доне, 17-20 мая, 2010); “Журналістыка-2010: стан, праблемы і перспектывы” (Мінск, 8-9 сн., 2010); “Журналістыка-2011: стан, праблемы і перспектывы” (Мінск, 8-9 сн., 2011).

Апублікаванасць вынікаў. Асноўныя палажэнні і вынікі дысертацыйнага даследавання адлюстраваны ў 23 навуковых працах саіскальніка, у тым ліку 5 артыкулах, апублікаваных у рэцэнзуемых навуковых часопісах (2,23 аўтарскіх аркушы), 5 – у зборніках навуковых прац (1,29 аўтарскага аркуша), 11 – у зборніках матэрыялаў і тэзісаў навуковых канферэнцый (1,77 аўтарскага аркуша), 2 – у іншых навуковых выданнях (0,55 аўтарскага аркуша). Агульны аб’ём апублікаваных прац па тэме дысертацыі склаў 5,84 аўтарскіх аркушаў.

Структура і аб’ём дысертацыі

Дысертацыя складаецца з уводзінаў, спісу ўмоўных абазначэнняў і скарачэнняў, агульнай характарыстыкі работы, трох глаў, якія ўтрымліваюць 7 малюнкаў, заключэння, бібліяграфічнага спісу (спіс выкарыстаных крыніц – 194 пазіцыі, спіс публікацый саіскальніка – 23 пазіцыі) і дадатку. Агульны аб’ём дысертацыі складае 218 старонак, з якіх ілюстрацыі займаюць 2 старонкі, дадаток – 89 старонак.

АСНОЎНЫ ЗМЕСТ ДЫСЕРТАЦЫІ

У першай главе “Экстралінгвістычная сутнасць інтэртэкстуальнага ефекту журналіскай дзейнасці” даецца апісанне гісторыка-культурнага фону актуалізацыі інтэртэксту ў эпоху постмадэрнізму, аналізуюцца праявы постмадэрніскай манеры пісьма ў публіцыстыцы, вызначаюцца асаблівасці рэцэпцыі публіцыстычнага твора ў эпоху постсучаснасці, разглядаюцца экстра- і інтралінгвістычныя перадумовы ўзнікнення тэорыі інтэртэкстуальнасці.

Эпоха постмадэрну мае наступныя тыпалагічныя характарыстыкі і прыкметы: перагляд канцэпцыі ідэі самакаштоўнасці асобы і бязмежных магчымасцей розуму; распаўсюджанне містыцызму; інтарэс да ўсяго пазанавуковага і калянавуковага; прыход поліцэнтрызму на змену еўропацэнтрызму; актуалізацыя экалагічных і сацыяльных пытанняў; пераацэнка каштоўнасцей эпохі мадэрну. Як светапогляднай канцэпцыі ўспрымання эпохі постмадэрну ўласцівы сэнсавазнакавая і катэгарыяльная стракатасць, накіраванасць на глабальную плюральнасць; устаноўка на ўспрымання рэчаіснасці ў якасці хаатычна фрагментарнай і сяміятызаванай са свосасаблівым “стылем мыслення”; кпліва-здзеклівае, іранічна-ёрніцкае стаўленне індывіду да рэальнасці.

У постсучасным дыскурсе погляд на асобу стваральніка тэксту пераасэнсоўваецца, увага з творчай індывідуальнасці аўтара пераакцэнтаўваецца на яго

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Вынікі сістэматызацыі дэфінітыўна-паняцінай базы тэорыі інтэртэкстуальнасці, якія атрыманы падчас вывучэння тэарэтычных крыніц, могуць скласці аснову энцыклапедычнага даведніка “Тэорыя інтэртэкстуальнасці: тэрміны і паняцці”.

СПІС ПУБЛІКАЦЫЙ ПА ТЭМЕ ДЫСЕРТАЦЫІ

Артыкулы, апублікаваныя ў навуковых часопісах

1. Зелянко, С.В. Журналісцкі тэкст у сітуацыі постмадэрна / С.В. Зелянко // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. – 2007. – № 2. – С. 107–112.
2. Зелянко, С.В. Інтэртэкстуальны эфект журналісцкай дзейнасці (карэктарушка стылістычнага рэгістра) / С.В. Зелянко // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. – 2007. – № 1. – С. 117–122.
3. Зелянко, С.В. Інтэртэкстуальнасць як асаблівасць сучаснага публіцыстычнага стылю / С.В. Зелянко // Беларуская мова і літаратура. – 2008. – № 10. – С. 54–57.
4. Зелянко, С.В. Экстра- і інтралінгвістычныя перадумовы ўзнікнення тэорыі інтэртэкстуальнасці і дзеянне яе ў сродках масавай інфармацыі / С.В. Зелянко // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. – 2008. – № 2. – С. 79–82.
5. Зелянко, С.В. Функцыянальная характарыстыка інтэртэкстуальных адзінак у медыятэксте / С.В. Зелянко // Роднае слова. – 2010. – № 10. – С. 44–47.

Артыкулы, апублікаваныя ў навуковых зборніках

6. Зелянко, С.В. Інтэрстылёвае таніраванне як выразнік экспрэсіўнага тэкстаўтварэння / С.В. Зелянко // Жыццём і словам прысягаючы...: да 85-годдзя д-ра філал. навук, праф. Міхася Яўгенавіча Цікоцкага : зб. навук. прац / пад агул. рэд. д-ра філал. навук, праф. В.І. Іўчанкава. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2007. – С. 107–110.
7. Зелянко, С.В. Інтэртэкст : дыялог паміж журналістам і масавай аўдыторыяй. За і супраць / С.В. Зелянко // Тэкст. Язык. Человек : сб. науч. трудов: в 2 ч. / отв. ред.: С.Б. Кураш, В.Ф. Русецкий. – Мозырь : МГПУ им. И. П. Шамякина, 2007. – Ч. 1. – С. 28–29.
8. Зелянко, С.В. Класіфікацыя інтэртэкстуальных прыёмаў паводле экстралінгвістычных характарыстык публіцыстычнага маўлення / С.В. Зелянко // Слова ў кантэксце часу: да 80-годдзя д-ра філ. навук, праф. Аркадзя Іосіфавіча Наркевіча : зб. навук. прац / пад агул. рэд. д-ра філал. навук, праф. В. І. Іўчанкава. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2009. – С. 179–188.
9. Зеленко, С.В. Анализ вариативности целевых установок журналиста при использовании интертекста в публицистической речи / С.В. Зеленко // Вопросы

филологии и журналистики : сб. статей : в 3 ч. – Ч. 2. – Бьлн. 5. – Омск : ОНУ ВПО ОмГА, 2010. – С. 122–131.

10. Зеленко, С.В. Интертекст в публицистической речи : проблема корректировки стилистического регистра медиатекста / С.В. Зеленко // II Кодуховские чтения : межвузовский сб. науч. и науч.-методических статей. – Ишим : ИГПИ им. П. П. Ершова, 2010. – С. 101–102.

Артыкулы, апублікаваныя ў іншых навуковых выданнях

11. Зелянко, С.В. Інтэртэкст у публіцыстычным маўленні. Да пастаноўкі праблемы / С.В. Зелянко // Пачатковая школа. – 2006. – № 4. – С. 13–16.

12. Зеленко, С.В. Интертекстуальность / С.В. Зеленко // Республика Беларусь : энциклопедия: в 6 т. – Минск : БелЭн, 2007. – Т. 3. – С. 783.

Матэрыялы канферэнцый

13. Зелянко, С.В. Уключэнне інтэртэксту ў структуру публіцыстычнага твора (на матэрыяле газеты “Советская Белоруссия”) / С.В. Зелянко // Беларуская журналістыка-2006 : матэрыялы 63-й навук.-практ. канф. студэнтаў і аспірантаў, Мінск, 21 крас. 2006 г. / Бел. дзярж. ун-т ; рэдкал.: С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2006. – С. 28–30.

14. Зелянко, С.В. Алюзія як сродак стварэння медыятэксту / С.В. Зелянко // Журналістыка-2007: надзённыя праблемы. Перспектывы : матэрыялы 9-й Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 6-7 снеж. 2007 г. / Бел. дзярж. ун-т; рэдкал.: С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2007. – С. 222–224.

15. Зелянко, С.В. Інтэртэкстуальныя ўкрапіны ў публіцыстычным маўленні (на матэрыяле газеты “Томельская праўда”) / С.В. Зелянко // Рэгіянальная прэса: традыцыі, вопыт, перспектывы : матэрыялы Рэспубліканскай навук.-практыч. канф., Мінск, 27 кастр. 2007 г. / Бел. дзярж. ун-т ; рэдкал.: С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2007. – С. 44–46.

16. Зелянко, С.В. Інтэртэкстуальны штамп як прымета крызісу ў сучасным публіцыстычным маўленні / С.В. Зелянко // Журналістыка-2008: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 10-й Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 11-12 снеж. 2008 г. / Бел. дзярж. ун-т; рэдкал.: С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2008. – С. 262–264.

17. Зеленко, С.В. Интертекстуальность как кризисное явление / С.В. Зеленко // Журналистика в 2008 году: общественная повестка дня и коммуникативные практики СМИ : материалы Всеросс. науч.-практ. конф., Москва, 9-11 февр. 2009 г. / Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова ; редкол.: Е.Л. Варганова [и др.]. – Москва, 2009. – С. 126.

18. Зелянко, С.В. Рэмінісцэнцыя ў дыскурсе сучасных беларускіх СМІ / С.В. Зелянко // Журналістыка-2009: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 11-й Міжнар. навук.-практ. канф., прысв. 65-годдзю факультэта журналістыкі БДУ, Мінск, 3-4 снеж. 2009 г. / Бел. дзярж. ун-т ; рэдкал.: С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2009. – С. 264–266.

19. Зеленко, С.В. О історичній функції публіцистики в Україні / С.В. Зеленко // Надз'яненнє проблем лексикалогії і анамастики славянських моў : матэрыялы II Міжнар. навук. канф., Мазыр, 22-23 крас. 2010 г. / Мазыр. дзярж. пед. у-нт імя І. П. Шамякіна ; рэдкал.: В.В. Шур (адк. рэд.) [і інш.]. – Мазыр, 2010. – С. 271–274.
20. Зелянко, С.В. Рэдактарска-канцэптуальны аналіз інтэртэксту ў СМІ / С.В. Зелянко // Журналістыка-2010: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 12-й Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 8-9 снеж. 2010 г. / Бел. дзярж. ун-т ; рэдкал.: С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2010. – С. 179–182.
21. Зеленко, С.В. Интертекстуальные штампы в медиатекстах / С.В. Зеленко // Молодежь XXI века – будущее Российской науки : сб. материалов 7-й Всеросс. науч.-практ. конф., Ростов-на-Дону, 18-21 мая 2009 г. : в 2 ч. / Южный Федеральный Университет ; редкол.: В.А. Карпилянский [и др.]. – Ростов н/Д., 2011. – Ч. 2. – С. 364–366.
22. Зеленко, С.В. Пародия как интертекстуальный прием построения медиатекста / С.В. Зеленко // Молодежь XXI века – будущее Российской науки : сб. материалов 8-й Всеросс. науч.-практ. конф., Ростов-на-Дону, 17-20 мая 2010 г. : в 2 ч. / Южный Федеральный Университет ; редкол.: В.А. Карпилянский [и др.]. – Ростов н/Д., 2011. – Ч. 2. – С. 55–56.
23. Зелянко, С.В. Ацэнка маркёраў інтэртэкстуальнага ўключэння ў структуру публіцыстычнага твора / С.В. Зелянко // Журналістыка-2011: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 13-й Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 8-9 снеж. 2011 г. / Бел. дзярж. ун-т ; рэдкал.: С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2011. – С. 209–212.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Зелянко Сяргей Віктаравіч

Інтэртэкст у публіцыстычным маўленні

Ключавыя словы: алюзія, дыкурс СМІ, інтэртэкст, постмадэрнісцкая манера пісьма, прэцэдэнтны феномен, публіцыстычнае маўленне, сродкі масавай інфармацыі, рэмінісцэнцыя, цытата.

Мэта даследавання – вызначэнне месца, ролі і функцыянальнай прызначнасці інтэртэксту ў дыкурсе друкаваных сродкаў масавай інфармацыі праз устанаўленне спецыфікі праяў інтэртэкстуальнасці ў сучасным публіцыстычным маўленні.

Метады даследавання: семантыка-стылістычны; кантэнт-аналіз друкаваных СМІ; дыкурсны аналіз; апісальны і частотна-статыстычны метады.

Атрыманыя вынікі і іх навізна. Упершыню распрацавана сістэма класіфікацыі ўласна інтэртэкстуальных сродкаў і іх відаў. Даказана генетычная здольнасць інтэртэксту ў выніку перманентнага неправамернага выкарыстання, у тым ліку і ў трансфармаваным выглядзе, да страты змястоўна-сэнсавых характарыстык прэтэксту, што вядзе да разбурэння ўнутрытэкставых сувязей у журналісцкім творы. Навукова абгрунтаваны крытэрыі ацэнкі інтэртэкстуальных адзінак як сэнсавых і структурных складнікаў медыятэксту.

Ступень выкарыстання. Вынікі даследавання рэалізаваны ў метадычных рэкамендацыях для журналістаў, рэдактараў і стыльрэдактараў, якія ўкараняюцца ў працу рэдакцый беларускіх сродкаў масавай інфармацыі, у прыватнасці, сямі часопісаў ДП “Выдавецтва «Пачатковая школа»”. Распрацаваная метадыка правядзення рэдактарска-канцэптуальнага аналізу ўключэння ў структуру публіцыстычнага твора інтэртэксту адностравана ў змесце аўтарскага спекурса “Інтэртэкст у публіцыстычным маўленні”, які выкладаецца студэнтам IV курса спецыяльнасці 1-23 01 10 “Літаратурная работа (рэдагаванне)” на факультэце журналістыкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта з 2008 года.

Галіна прымянення. Журналістыка, літаратуразнаўства, мовазнаўства, тэорыя і практыка рэдагавання, лінгвістыка публіцыстычнага тэксту.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Зеленко Сергей Викторович

Интертекст в публицистической речи

Ключевые слова: аллюзия, дискурс СМИ, интертекст, постмодернистская манера письма, прецедентный феномен, публицистическая речь, средства массовой информации, реминисценция, цитата.

Цель исследования – определение места, роли и функционального предназначения интертекста в дискурсе печатных средств массовой информации через установление специфики проявления интертекстуальности в современной публицистической речи.

Методы исследования: семантико-стилистический; контент-анализ печатных СМИ; дискурсный анализ; описательный и частотно-статистический методы.

Полученные результаты и их новизна. Впервые разработана система классификации собственно интертекстуальных средств и их видов. Доказана генетическая способность интертекста в результате перманентного неправомерного использования, в том числе и в трансформированном виде, к потере содержательно-смысловых характеристик претекста, что ведет к разрушению внутритекстовых связей в журналистском произведении. Научно обоснованы критерии оценки интертекстуальных единиц как смысловых и структурных составляющих медиатекста.

Степень использования. Результаты исследования реализованы в методических рекомендациях для журналистов, редакторов и стильредакторов, которые внедряются в работу редакций белорусских средств массовой информации, в частности, семи журналов ГП “Издательство «Пачатковая школа»”. Разработанная методика проведения редакторско-концептуального анализа включения в структуру публицистического произведения интертекста отражена в содержании авторского спецкурса “Интертекст в публицистической речи”, который читается студентам IV курса специальности 1-23 01 10 “Литературная работа (редактирование)” на факультете журналистики Института журналистики Белорусского государственного университета с 2008 года.

Область применения. Журналистика, литературоведение, языкознание, теория и практика редактирования, лингвистика публицистического текста.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

SUMMARY

Zelianko Siarhej Viktaravich

Intertext in Publicistic Speech

Key words: allusion, mass media discourse, intertext, postmodern manner of writing, precedent phenomena, publicistic speech, mass media, reminiscence, citation.

The **study objective** lies in determining intertextual functions within the print media discourse by identifying intertextual manifestations in modern journalism.

The **methods** implemented in the study include semantic and stylistic analysis, content analysis of print media, discourse analysis, description method as well as analysis of frequency statistics.

Obtained results and scholarly innovation. An original classification of intertextual means proper and their types has been elaborated. The study proves that intertextuality is genetically capable, when misused, as well as when a text transformation is performed, to lose the features of the original contents of the text. This loss can destroy intertextual links in journalistic writing. Moreover, the study provides criteria for assessing intertextual units regarded as constituents of text sense and text structure.

Grade of application. The results the study yielded have been implemented in practical guidelines for journalist, editors and copy editors, which get incorporated into the editorial work performed by Belarusian mass media, including the seven magazines published by “Pachatkovaya Shkola” publishing company (Republic of Belarus). The method of editorial and conceptual analysis of intertextual inclusion within journalistic writing elaborated in the study is also represented in the original elective course “Intertextuality in journalism” which has been taught by the author of the study to the 4th year students who have elected Literary and Editorial work as their main subject, at the Journalism Department of the Institute of Journalism of the Belarusian state University, since 2008.

Area of application. The Journalism, the Literary Criticism, the Linguistics, the Theory and Practice of Editorial Work, the Linguistics of Publicistic Text.

